

Reseberättelse Süperstar i Serbien 2003.

Det här är en berättelse som jag skrev ner under Süperstar Orkestars resa i Serbien sommaren 2003. Den är skriven på plats och inte särskilt redigerad i efterhand. Ta den för vad det är och vill ni veta mera än ni välkomna att ta kontakt med undertecknad.

Tisdag 29/7. Vi anländer Belgrads flygplats på kvällen och alla är med utom Jonas och Håkan som kommer ner den 3/8. Fredrik Heurlin skall filma och vi har också två respektive med oss, Marie och Nina, samt en kompis till Marie, Anneli. Totalt är vi 10 personer och vi bor på Royal Hotel mitt i stan. Verkligen helt ok och bra läge.

Kl. 22 hade vi ett litet möte med där jag pratade om vad som skall ske under de här två veckorna. Aleksandar Gajic, min kontakt och översättare här nere var också med och berättade vad han hade gjort för orkestern. Vi berättade att vi skall spela tre konserter i Belgrad, tre i södra Serbien där vi kommer att bo i familjer och minst två konserter på den stora festivalen i Guca. Jag såg ett program där det stod att vi skulle spela ca sju konserter.

Aleksandar berättade också att vi hade haft en himla tur som fått bra boende i Guca. Allt var helt fullt på 15 km avstånd och han har kollat med många människor och turistorganisationer. Vi fick i alla fall ett hus mitt i byn. Våldigt bra. Köpte ett serbiskt telefonnummer inkl. 500 krediter och vi tog en öl alla tillsammans och gick ut och åt en matbit innan vi somnade runt midnatt. Än så länge går allt enligt planerna och alla i bandet verkar nöjda. Skönt.

Onsdag 30/7. Morgonmöte kl. 10 och därefter repetition på hotellet. Kl. 12 gick vi till Skadarlija där vi skall spela på Belgrade Summer Festival imorgon torsdag. Skadarlija är en gågata i äldre stil och vi spelar på en scen utanför ett hus för konstnärer. Efteråt satt vi i ett kort möte med organisationen för festivalen. BELEF heter festivalen på serbiska. Jag och Magnus pratade med Milena Stojicevic, direktör och Nada Mijatovic, koordinator.

Kl. 17.00 samlades vi för att åka taxi till Roma Community Center där kvällens konsert skulle hållas i Mali Mukri Lug. Taxichauffören körde som en riktig galning, men efter mycket om och men kom vi fram och blev väl mottagna av Mr Askovic och hans fru Vesna. Konserten hölls i trädgården och många viktiga personer var inbjudna, däribland många musiker. Publiken var inte stor, ca 30 personer, men det var trevlig stämning och vi berättade om hur vi jobbar med romsk brassmusik för barn i Sverige. Det var mycket bra för Süperstar att se och besöka centret som jag besökt i juni.

Mali Mukri Lug är ett blandat område med romer och serber. Här har Dragoljub med fru ordnat fantastiskt fint. De bor i ett hus där de driver en mycket stor verksamhet. De har t.ex. ett dagis för 50 barn, undervisning i matte, fysik, kemi, serbiska, engelska, romani, kultur, etc. De har en stor datasal där barnen lär sig data. En radiostation som sänder 24 tim om dygnet på romani och serbiska och informerar om romer och spelar musik etc. De har en inspelningsstudio och en jättefin trädgård med blommor och en fontän. Det finns också en jurist på heltid, läkare och tandläkare. Allt är mycket bra ordnat och de gör ett fantastiskt jobb. De har ca 100 anställda och har skaffat mycket pengar själv, men får också bidrag från Norwegian AID, Open society och UNICEF. Jag tror ändå att det har skaffat hälften av alla pengarna själva. All undervisning, vård och rådgivning är gratis. Det är inget som kostar

något. Dagiset är för barn 3-7 år. De berättade att det var många barn som inte ens har elektricitet hemma, men har lärt sig att hantera datorer på centret. Det här är det bästa roma projektet jag sett hittills. Dragoljub har slutflört 3 akademier, politik, kultur och nåt mer vetenskapligt och han har skrivit en del böcker också som jag fick med hem om romer om roma politik. Vera har också skrivit en bok om romsk vokal musik.

Vi spelade två set och blev bjudna på en härlig middag i pausen där det fanns möjlighet att se på bilder som en konstnär från Cuprija målat. Det visade sig sedan att han bodde på samma gata som vår översättare Aleksandar. Publiken var mycket imponerade av oss och några av komplimangerna var ”om jag inte såg er skulle jag tro ni var romer,” eller ”ärligt, ni spelar mycket bättre än vårt band. Jag är mycket imponerad.” Mr Askovic tyckte mycket om oss och bad oss komma tillbaka nästa gång vi är i Belgrad. Vår första konsert i Serbien gick bra och vi blev med på bild i tidningarna och jag blev intervjuad i radio.

Torsdag 31/7. Morgonmöte som vanligt kl. 10.00. Därefter repetition. Under gårdagen pratade vi om att besöka någon bosättning där romer har det riktigt illa och spela för dem. Jag hade mailat organisationen Roma Heart innan vi åkte för att erbjuda dem en gratis konsert, men utan svar. Idag på morgonen ringde jag dem och fick prata med Zivijin Mitrovic. Han blev glad när han fick höra att vi var i Belgrad. Förra gången jag var i Belgrad träffade jag honom och han berättade om sin organisation och vi besökte Mali Leskovatc. Zivijin kom och hörde ett par låtar när vi repeterade och han blev glad för att vi ville spela för romerna. Aleksander och jag intervjuade honom med filmkamera och han fick beskriva sin och romernas situation, främst i Belgrad.

Han berättade om roma situationen i Belgrad och Serbien och vad det är som görs och vad som borde göras. Mitrovic bor i Mali Mukri Lug och kände till Roma community center, Dragoljub Askovic. Han kallade detta för ett femstjärnigt hjälpcenter. Mr Mitrovic menade att det är omöjligt för romabefolkningen i Serbien att lösa sina problem om de inte får lära sig serbiska innan de börjar skolan. Eftersom all undervisning är på serbiska blir barnen mobbade och retade och ibland inlagda på dårhus för att det inte kan delta i undervisningen.

Under min förra resa besökte vi bosättningen Mali Leskovatc och där var det inte snyggt. Romerna bodde i princip i en sophög och hade det väldigt dåligt. El fanns dock för att driva en lampa. De har dragit en lina i luften från serbernas elledning och betalar serberna några euro i månaden för detta. Ibland när serberna var fulla kapade de ledningarna för att de inte gillade romerna. De här romerna levde på att samla papper som de säljer/kg. Ovanför den så kallade Area 1 som ändå var trestjärnigt fanns Area 2. Här var det bättre. Romerna hade kläder, hus, el och en liten trädgård. Riktigt mysigt faktiskt. Fattigdomen var fortfarande mycket stor och bristen på sysselsättning likaså.

Roma heart har hyrt in sig i en lokal där de driver ett dagis. Det har kapacitet för 40 barn och det går 87 stycken. Alla är inte där varje dag, men de kan vara där från kl. 8-13. Efter 13 har lärarna möte och planering. Det är endast två barn från area 1 som går på dagiset. Föräldrarna blev besvikna när area 2 fick el och hus och inte area 1. På förskolan lär sig barnen serbiska och en del enkla vardagliga saker som de inte har hemma. T.ex. att knäppa upp en knapp eller dra igen ett blytlås. Mitrovic påpekade hela tiden att även om de haft ett badrum i sina hem måste de också ha tvål och handduk för att kunna tvätta händerna. De måste också veta varför de ska tvätta händerna.

Jag avtalade med Zivijin att vi i morgon fredag kl. 12 skall spela vi för de romer som har det svårt att klara den dagliga överlevnaden med mat, kläder och hygien. Vi spelar på ett dagis och får vi se hur reaktionerna blir. Süperstar Aleksander har ordnat 15 par nya jeans i barnstorlek från AMCIH SWEDEN som bandet har tagit med sig. På eftermiddagen idag gick vi till marknaden och köpte fotbollar, basketbollar, tennisbollar, mjukisdjur, såpbubblor, tvålar och godis som vi skall ge till barnen.

Efteråt sprang också ner till REX Kulturcenter och hälsade på Katarina och Dusica. De hade det bra och jag fick en video om REX arbete de sista åren.

Kl. 19.00 var det avskedsfest för Ann-Marie Boström Svenska Helsingforskommittén. Jag träffade Kristina från Kvinna till Kvinna och Snezana från SIDA. Vi spelade två låtar för att hastigt skynda oss iväg till nästa konsert som var i BELEF:s regi. BelgradeSummerFestival. Vi spelade kl. 21.00 på Skadarlija, en härlig gågata med fina restauranger. Det var mycket folk och publiken kunde inte tro sina öron när de fick veta att vi var svenskar som spelade. Vi spelade ett set och folk dansade och var glada. En skådespelare från filmen Underground hade också letat sig dit. Vi spelade ett set och fick mycket uppmärksamhet i TV och tidningar. Bl.a. TV-kanalerna B92 och Kanal 1 som visade nyheter med oss varje timme. Tidningen Blic var där och andra tidningar som jag inte kände igen. Jag blev intervjuad och vi blev bjudna på middag efter konserten.

Kl. 01 var vi på väg till båtarna på floden där romerna spelar och serberna lyssnar och betalar dricks. Vi började med på båten Anna-Maria och tog en öl. Vi fick lyssna på utmärkta musiker som spelade väldigt bra, men på synth, trummor och sång. Vi gick vidare till The Black Panther. Ett riktigt ineställe för Belgrads societet där romerna verkligen spelar sin roll som zigenare. Man kan kalla det teater. Här drog vi igång och spelade. Det fanns redan fem anställda musiker på båten så det blev bra drag. Kl. 04 åkte vi hem i taxi efter en dag med tre konserter.

Fredag 1/8. Vaknade segt kl. 10.00 av att Mr Mitrovic från Roma Heart ringde och vi planerade dagens konsert i en av de 80 illegala bosättningarna för romer, som ligger under bron Palcevacki Most. Vi åkte dit kl. 11.30 Mitrovic mötte oss där. Taxichaufförerna tyckte det var spännande att åka in med taxi, det hände visst inte varje dag sa de. På dagiset fick vi kaffe och Mitrovic berättade att det var 180 barn som gick på dagiset och det var plats för 20. De hanterade detta genom att ta 20 barn 1 timme /dag. På så vis fick varje barn tid och uppmärksamhet av lärarna. Kollegiet bestod av utbildade lärare som tillsammans med vuxna ”praktikanter” från bosättningen undervisade och var tillsammans med barnen. Barnen har fått för lite kärlek och njuter av varje minut som en vuxen tillbringar tillsammans med dem. Många av föräldrarna tycker inte om jobbet de gör i dagiset för det hindrar barnen att titta på gatan och leta mat, men dagiset blir också populärare med tiden då föräldrarna ser att barnen gör sociala framsteg.

Det var många barn som lekte på gården och vi spelade en konsert för dem. Det var jättekul. De kände igen låtarna så klart och de dansade och spelade med. Under sångerna sjöng de med. Djordjevdan var favorit och Kalashnikov så klart. Vi gav våra presenter till dagispersonalen för de vet bäst vilka barn som behöver vad. Fotbollarna och basketbollarna tog vi ut och spelade med barnen. De älskade det verkligen. Det var skönt att se och det värmdes i hjärtat. TV var på plats, kanalen B92 och filmade och gjorde intervjuer med mig. Det skulle sändas på riksnyheter. En tidning var också på plats. Vid det här laget är vi riktigt kända i hela Serbien. Folk på stan stöter ofta på oss och säger att de sett oss på

nyheterna från spelningen på BELEF, Skadarlija. När barnen gått hem vid 14.30 tiden tog vi en promenad i bosättningen och fick se hur de bodde. Stans sopstation ligger 100 m från dagiset och sopor brändes runt omkring. Vattnet gick direkt ut i floden och vi kunde en del missväxter på människor och många hade "blåsor" på huden som kom från föroreningar. Det var inte kul att inse hur vissa romer lever, men det kändes ändå bättre den här gången än förra gången för nu kunde vi spela och vara tillsammans med barnen. Vi kunde göra dem glada.

Kl. 16.00 skulle jag intervjuas igen för tidningen Blic. Det kom en journalist som hette Biljana och jag fick berätta allt om Süperstar, historia, bakgrund, hur det kändes att vara här etc. Hon hade fått reda på att vi haft problem med Ilija Stankovic och ville att jag skulle berätta mer om det. Jag berättade lite men bad henne att inte skriva om det.

Kl.21 åkte bandet för att spela på en 170 meter lång pråm. När vi kom dit var det ca 10 personer, vi tog en öl och väntade. Vid 23.30 var det 15 personer så då spelade vi fyra låtar och åkte hem och sov efteråt. Vi skulle upp tidigt dagen efter.

Lördag 2/8. Kl. 08.30 tog vi bussen till Surdulica. Resan tog sex och en halv timme och bussen var totalt full. En del fick stå hela resan. Varmt, svettigt, men det var skönt att ta det lugnt en dag. Jag kände mig rätt sliten.

Kl.15 var vi framme och blev inackorderade i två privata hus som Ljubica Risdic ordnat. Jag träffade honom förra gången när jag hade möte med Guca-styrelsen. Han arbetar med kultur i Surdulica och jobbar på Akademien i Belgrad. Han säger att han skrivit några låtar till Boban Markovic Orkestar. I huset fanns det sängar till alla. Inget att klaga på. Vi åt på restaurangen bredvid som hade bra mat. Under en promenad i byn hamnade vi på ett dop där det var stor fest med ca 200 människor som dansade i en trädgård till en orkester. En kille kom fram till mig från Orkestar Kobra. Jag träffade den orkestern på busstationen i Belgrad förra månaden. Otroligt att han kände igen mig. Det är också många svenskserber här som har sett oss på TV och sa att det var häftigt med en svensk orkester som spelar brassmusik.

Under middagen träffade vi en kille från Norrköping som var här en månad varje sommar och undrade om vi inte ville spela under frukosten på ett bröllop dagen efter. Vi tyckte det kunde vara kul så vi svarade ja. Efter middagen blev vi bjudna till ett VIP bord på ett disco och där stod två flaskor whiskey och väntade på oss. Det blev full fart och vi kom i säng sent.

Söndag 3/8. På morgonen åt vi frukost och de skulle hämta oss kl. 09.00. Kvalt i nio ringer han nyvaken och säger att det har blivit ändrade planer och att frukosten för 150 pers kommer att vara i Vranje istället. Sanningen var nog den att han var alldeles för baks för att orka gå upp. Orkestern satte skottpengar på honom eftersom han lurat upp oss tidigt i konsertkläder.

Efter frukosten gav vi oss iväg på bröllopsjakt. Bandet spridde ut sig i stan och jag och Magnus ringde några orkestrar. Zlatna Jabuka spelade 5 minuter bort så vi började gå längs vägen. Vi tänkte att vi ringer de andra när vi ser om någon spelar. 5 minuter visade sig vara med BMW, men vi hade tur och fick lift med vår värd till festen. Vi träffade orkestern och det var ett kärt möte med många glada miner. Den här orkestern träffade jag i Belgrad när jag var i Serbien förra gången. De spelade hemma hos bruden och när hon kom ut ur huset bar det av med gåvor och presenter till brudgummen som inte bodde långt därifrån.

Orkestern var sig lik, men tubaisten var sjuk, något med magen, så de hade en annan tubaist vars tuba inte var helt bra. Jag erbjöd mig laga den på kvällen och de skulle komma förbi med

instrumentet. Vi bestämde att båda orkestrarna skulle ses imorgon kl. 10 och spela tillsammans. De skulle hämta oss efter frukosten. Vi liftade hem och fick lift med en taxi.

Efter en välsmakande lunch på restaurangen där vi bor repeterade vi länge. Det var skönt att spela lite. Magnus är fortfarande lite sliten i läpparna. Han har aldrig känt så här förut. Gjorde Surdulica på eftermiddagen innan middagen. När vi åt frågade kyparen om vi hade lust att spela utanför restaurangen. Självklart gjorde vi det och han satte ut bord och stolar. Det kom förbi en del folk och Ljubica Risdic var på plats. Det var första gången vi såg honom sen vi kom.

Några representanter för romaorganisationen ”roma” i Surdulica tittade förbi utanför och vi bjöd in dem att ta en öl med oss i pausen. De tyckte att vi var bra och en av dem hade varit dirigent för en militärörkester, men var nu pensionerad. Vi bestämde med dem att vi skulle ses på onsdagen och de skulle visa oss hur romerna har det i Surdulica. Enligt dem är vi de första från väst som intresserade oss för romer i Surdulica. Risdic sa ingenting och jag tycker det är konstigt att han inte berättar något, när han har planerat tre konserter för oss.

Måndag 4/8. Håkan och Jonas anlände till oss kl.04.30 så jag och Aleksandar G gick upp och mötte dem. Allt hade gått bra och de var glada för att vara här.

Efter frukosten kom Orkestar Zlatna Jabuka och hämtade oss kl. 10.00. Vi åkte hem till dem och de bjöd på Slivovica, men det kändes lite tidigt... Jag hade lovat gummi till tubaistens ventiler, så han blev glad när han fick det. Gav en del till tenortubaisterna också. Sen spelade vi en del och hans första ventil är verkligen helt trasig. Fattas en skruv, men hans munstycke var det tryck i. Måste skaffa ett sånt. Litet med rundade kanter. Efter den lilla ”tubakonserten” spelade orkestern för oss och vi för dem. De lät mycket bättre idag, nästan som i Mali Mukri Lug. Ett bra driv och skön energi. De skall tävla i Guca och jag hoppas det går bra för dem. De tyckte att vi var bra, med eftersom Aleksander var tvungen att översätta som vanligt var det svårt att kommunicera. Han gör ett kanonjobb, verkligen.

Efter lunch tittade vi på intervjun och konserten som gick på kanalen B92. Det var helt ok och jag fick med mig en video hem till Sverige. Efter det var det dags för Nina att åka till Belgrad och vidare till Sverige. Vi packade ihop hennes saker och hon åkte med bussen som gick kl.16.00. Det var synd att hon inte kunde följa med till Guca för jobbet skull.

Kl. 17.00 gick vi upp i romakvarteren för att höra Orkestar Stanise Sacipovica. Vi kom dit när de satt och repeterade utanför huset. De spelade en lugn låt från Vranje som de skall spela på tävlingen i Guca. Dessvärre hade deras tenortubaist blivit allvarligt sjuk så de hade en vikarie. Här märktes det verkligen att de inte har för vana att lära sig och ta instruktioner. De höll på väldigt länge bara för att lära en person en stämma. Det tog nog minst en timme och ändå hade han inte absolut kontroll. Det var ändå en känd låt. Noter hade varit bra att kunna. Orkestern spelade ett par låtar för oss som lät bra och jag dokumenterade på MD, men de hade inte samma energi som Zlatna Jabuka.

Under tiden vi lyssnade på orkestern träffade vi en kameraman som lever på att filma bröllop och fester. Han kände Ilija Stankovic mycket väl och hade en del att berätta om honom. Ilija har ställt till så mycket besvär för mig då han ljugit och sagt att han var ansvarig för festivalen i Guca och i Belgrad. Hela året har jag försökt samarbeta med honom med det var helt omöjligt. Jag har sällan varit så arg på en person som jag var och är på honom. Jag har säkert lagt ner 200 timmar jobb på honom som är helt bortkastade. Kameramannen Junuz berättade

att han filmat för Radio Television i Serbien under kvältävlingarna till Guca i Surdulica och att Ilija haft rättigheterna på materialet. Jag förstod inte riktigt, men hur som helst sa han att Ilija inte var normal och att de haft stora problem med honom. Ilija skulle aldrig mer få komma tillbaka till Vlasina sjön. Jag skall försöka forska mer i det här.

Efter ännu en bra middag var det dags för konsert på den lilla gågatan här i Surdulica. Ljubica Risdic hade organiserat och jag kan väl säga att han inte gjort det särskilt bra. Ju längre tiden går ju mer märker jag att han inte kan planera och organisera. Till den här konserten hade han anlitat sina vanliga ljudkillar som kom med rätt dåliga mikrofoner. De bad om ursäkt för det och Risdic hade bättre utrustning men han tyckte det var tillräckligt åt oss. Det finns många exempel på konstiga saker denna man har gjort. När jag träffade honom under min förra resa och jag var väldigt besviken på Ilija och då kom Risdic och berättade att det inte var några som helst problem att vi kom till Surdulica. Han skulle ordna boende, konserter på kvällarna och att vi skulle träffa brassband på dagarna och spela konserter tillsammans med dem på kvällarna. Han skulle också hyra en stor buss så vi och alla andra orkestrar som bor i Surdulica kunde åka gemensamt till Guca. Sen vi kom hit har han knappt haft tid att prata med oss han vägrar informera oss om vad som skall hända och hur vi skall ta oss till konserter och när vi skall spela. Han säger ingenting och snackar mest strunt. Det han ordnat var boende och tre konserter som han inte informerade något om fast vi frågade. Allt sker i sista minuten och möten med andra orkestrar och romaorganisationer har vi fått ordna själva.

Konserten gick bra och publiken tyckte om oss. Orkestern var däremot inte riktigt tänd och saknade lite energi. Vi skulle ha spelat med en annan orkester, men det hade Risdic inte heller ordnat. Det blir mer och irritationer från orkestern mot honom. Efter konserten krävde jag ett möte med honom och Aleksandar översatte. Jag frågade honom om planerna för morgondagens konsert i Han. Efter mycket om och men fick han fram var det var, vilken tid vi skulle åka och vad som fanns att tillgå på plats. Vi skulle bli körda i en minibuss för 8 personer så fyra fick sitta i knä på varandra. Vi skulle också få betala för bensin. Vilken är det var för oss att få spela i Han... Vi skulle få åka i Stanise Sacipovic's minibuss och de skulle hämta oss kl. 19.30 dagen efter. Jag frågade också om transporten till Guca som han skulle ordna. På det svarade han att han inte lovat någonting och att det går bra med lokalbuss. Med lokalbussen måste vi byta buss tre gånger och trängas med alla festivalbesökarna med instrument och packning. Helt uteslutet. Jag ställde frågan om han menade att jag som hans gäst skulle ordna buss för oss till Guca och efter en viss ansträngning sa han att skulle kontrollera om det gick att ordna. Anledningen till att han inte ordnat några träffar med orkestrar var att de skulle förbereda sig för Guca och han trodde att de inte hade tid med oss. Därför hade han inte talat med dem. Det är mycket problem med denna man. Ingen organisation, framförhållning och planering och när han säger att han inte har tid att träffas ser andra människor honom på krogen drickandes alkohol. Han behandlar människor som luft när de pratar med honom.

Efter mötet var jag och Alexander riktigt sura och vi gick och la oss när vi kom hem. Resten av orkestern hade träffat en dragspelare som var otroligt bra musikanter som de spelade med på en restaurang. När den stängde vid 01 fortsatte de spela i min trädgård och jag vaknade av härlig musik och somnade om vid 02. De spelade visst till fyra på morgonen.

Tisdag 5/8. På morgonen ringde Risdic och berättade att han inte längre hade någon transport till oss inför kvällens konsert då tenortubaisten som var sjuk i Stanise Sacipovic's orkester hade avlidit. Han hade lågt blodtryck och behövde byta allt blod, men det kunde de endast göra i Belgrad och de hade åkt för sent till sjukhuset i Surdulica, så det var för sent. Vår

chaufför var den avlidnes kusin så han kunde inte köra. Hans mor hade dött en vecka innan kvaltävlingarna i Surdulica så han hade en svår tid nu. Risdic skulle höra av sig om transport under dagen. Vi skulle åka 19.45.

Kl. 10.00 träffade vi romaorganisationen "Roma" och de berättade hur romerna hade det här. Magnus och Figge spelade in på videokamera och Ferko från organisationen berättade att han precis startat ett fotbollslag och gärna ville ha hjälp med tröjor, skor och fotbollar till barnen. Vi sa att vi kanske kan ordna det genom någon fotbollsklubb hemma.

I Surdulica bor det 30 000 människor och de flesta är serber och bulgarer. Det är många romer också, ca. 4000. Här verkar det inte som att barnen har förstått vitsen med att gå i skolan. Vi var de första från Västeuropa som intresserade sig för de här människorna i Surdulica och det var de oerhört glada för. Barnen här har inte något dagis eller någon förskola att gå till, så det är många som inte kan serbiska när de börjar skolan. Organisationen får lite pengar från kommunen men inte alls vad de ber om. De har haft människor som dött av svält här.

När vi promenerade runt i byn kunde man se att de flesta har hus, men av väldigt skiftande kvalitet. En del är jättefina och byggda av romer som jobbar eller har jobbat utomlands. En del har inte elektricitet. Det verkar vara vanligt med sjukdomar och att det är svårt att få tag på medicin. I ett hus bodde 10 människor på nio kvadratmeter. Människorna var väldigt intresserade av oss när vi gick runt och de undrade vad vi gjorde där. Ferko, chefen för organisationen, var ivrig på att veta vad han skulle säga till romerna nästa dag när de frågade vad som hänt idag. För pengarna de fått från kommunen hade de byggt ett "kulturhus" som de använde till fester, möten och andra tillställningar.

Imorgon skall vi gå till en by 2 km utanför Surdulica där det bor väldigt fattiga romer. De har ingenting och det verkar som där är värre än under broarna i Belgrad, men jag undrar, kan det verkligen bli värre?

På eftermiddagen besökte Jens, Lars och Aleksander dragspelaren från kvällen innan och satt och spelade på hans veranda ett par timmar. Dragspelaren var släkt med en av värdarna vi bodde hos och med en romsk familj som bor i Trollhättan. Fadern, Nenad och sonen, Aleks var med och översatte lite.

Kl. 19.00 var det middag och vi hade fortfarande inte hört något från Risdic. Hade han ordnat buss eller ej? Risdic sa att han skulle prata med en kille från en orkester som skulle köra. När vi träffade honom sa han att Risdic inte nämnt något om att vi behövde skjuts av honom, trots att de nyligen haft ett möte. Kl. 19.30 ringer Risdic och säger att det kommer en bil kl. 19.45 och vi skyndar oss iväg för att byta om. Det är chefen för Zlatna Jabuka som hämtar oss. Vilken överraskning. Vi hoppar in och sitter i knät på varandra. På vägen till Han ser vi en fest och vi hör att det är ett dop och att Boban Markovic orkestar är där. Jag ringde hans manager och frågade om de ville komma och lyssna men hela orkestern var på festen och han själv var i Belgrad. Han berättade att alla var nöjda med spelningen i Belgrad och sa till oss att läsa mittuppslaget i Blic idag. Superstar i fyrfärg.

Väl framme i Han spelade vi utanför ett kulturcenter riktat mot ungdomar. Konserten gick jättebra och det var bra energi i bandet. Magnus började komma loss och publiken var väldigt glada. Vi fick dela på fyra mikrofoner av bättre klass än gårdagen. Efter konserten träffade vi ett band från Han bestående bara av ungdomar. Tubaisten från orkestern var 13 år och hade ett jättebra ljud i tuban. Han imponerade och fick en cd. Jag skall få deras cd i Guca. De hade

varit utomlands och spelat så de. Vore kul att ha kontakt med dessa senare. Radio Vladicin i Han intervjuade mig och de skulle skicka en kopia på sändningen till Sverige, så nu har vi varit med i TV, radio och tidningar i Serbien. Snart är vi superkändisar här.

När vi åkte hem stannade vi till på festen och det var riktigt mycket folk där. Vi mötte Boban och pratade kort. Tubaisten från hans orkester kände igen mig och vi pratade en hel del. Han är kanontrevlig och när jag frågade om hur det gått för dem i Hultsfred blev han väldigt glad och sa att publiken verkligen gillade orkestern. De hade haft kul i Sverige och var väldigt nöjda med gagerna. Han tyckte det var roligt att vi var där och han hälsade oss hjärtligt välkomna. Om de fick betalt för inspelningsrättigheterna av Ilija Stankovic skulle de spela på midnattskonserten och i så fall tillsammans med oss. Det skulle vara jättekul.

Onsdag 6/8. Kl. 10.00 träffade vi romaorganisationen igen och de skulle ta oss till bosättningen. På vägen till mötet berättade vi för en granne att vi skulle dit och han föreslog att vi skulle köpa munskydd för det luktade överkligt illa där. Allt var bara sopor så han. När vi träffade Ferko från organisationen sa han att det kunde vara farligt att gå dit. Han visste inte hur romerna skulle reagera och kanske skulle det bli farligt. Det skulle också bli problem för honom och förklara vad vi gjorde där eftersom vi inte kan lova eller erbjuda någon hjälp. Jag erbjöd oss att spela en konsert men vi hade ingen bil och det var 2 km att gå så det gick inte. Då tog vi beslutet att inte gå dit. Senare under dagen fick jag höra att bosättningen låg under en annan organisation och att han inte ville ta oss dit för då skulle vi se hur de romerna hade det där och då kanske den här organisationen inte skulle få någon hjälp. Det var också något med att romerna i bosättningen inte var "rena" romer utan nåt i stil med vita romer, kallade Cergari. Bosättningen hette Masurica och där finns också ett dagis och förskola sponsrat av George Soros foundation. Man kan gå fyra år i skolan och sen måste de till Surdulica för att avsluta grundskolan, fyra år till. Istället för att gå dit spelade vi en konsert hos romerna som vi besökte igår så att de skulle förstå varför vi var där och att Ferko skulle ha något att berätta för dem när vi åkt. Konserten var på gatan och var mycket uppskattad.

Efter lunch var det begravning för tenortubaisten som dött natten innan. Processionen startade vid hans hem och gick genom stan till begravningsplatsen. I täten var Orkestar Zlatna Jabuka följt av sörjande och en bil med kistan i. Endast män deltog i tåget och orkestern spelade samma lugna låt hela tiden. Posmrtni march vilket betyder ungefär "efter detta"-marsch. Vi följde inte med till begravningsplatsen, men jag hörde att där stod kvinnorna och grät och skrek. När kistan hade sänkts ner gällde det för männen att inte bli sist kvar. Då kunde man bli den som dog först nästa gång.

När vi pratade med Aleks, sonen i familjen från Trollhättan, kände han inte igen sig i beskrivningen sederna ovan. Enligt honom fick kvinnorna visst gå med i tåget till graven, men de tyckte att det var för långt. Att alla skulle springa från graven för att den som var sist kvar var den näste att dö hade han inte hört talas om. Däremot kunde det vara lite obehagligt på begravningsplatsen för det fanns mycket orm där och vissa gravar hade blivit vandaliserade.

Kl. 17.00 kom det en minibuss och hämtade oss för att åka till vår konsert på kvällen vid Vlasina sjön. Jag hade hört att det skulle vara väldigt fint där. En sjö uppe bland bergen för fiske och bad. Jens och Lars ville åka på bröllop och lyssna på musik först, men vi åkte upp direkt eftersom vi inte visste nåt om vägen. Jag fick betala bensin för att åka dit. Dåligt av Risdic att inte ordna transport när vi spelar gratis. Sjön låg fint på ca 1500 meters höjd och runt stränderna var det många fiskare. De metade mest vitfisk som de tog reda på till mat. Vi åt på motellet i närheten. Konserten spelade vi kl. 21 utomhus och det var fullt i vid borden.

Det var väldigt torrt eftersom vi spelade på gräs så det blev jobbigt för oss allihop. Vi spelade en timme och fick en del låtönskningar och några dansade. Bra stämning. Sen bar det av hem igen och Lars, Jens, Figge och Anneli gick till hotellet för att gå på bröllop. Vi andra gick hem och sov.

Torsdag 7/8. Bröllopet, som visade sig vara ett romskt barndop, hade varit kanonkul och Jens hade spelat lite tillsammans med orkestern från Skopje. Makedonska musiker är väl ansedda av serberna som duktiga musiker. I orkestern var det sång, klarinett, synth, elbas och trummor. Orkestern hette Titanik och sångaren Ratko. Kl. 10.00 åkte vi med bussen Aleksander ordnat mot Guca. Hans vänner från Cuprija hade kört ner och hämtade oss. Vi kom fram till Guca kl. 16.00 och huset vi fick bo i var perfekt. Det var en liten gård 100 meter utanför staden i änden på vägen. Här hade vi fyra rum och med 12 sängar. Ett misstag hade begåtts så vi fick betala för 12 sängar istället för 11. På eftermiddagen gick vi runt på området och njöt av stämningen och vi träffade vår lokala guide, Dusica, hennes kille Milos och deras kompis Vereca.

Festivalen var uppbyggd så att det var en stor scen på det de kallade fotbollsstadion, vilket egentligen var en fotbollsplan med en 5 meter hög läktare längs ena långsidan. Vid Kulturhuset var det en mindre scen där de flesta konserterna ägde rum. Festivalen ägde rum i hela Guca som har 3000 invånare. Det var öltält på vissa gator och här serverades det helstekt gris och lamm, samt får i kål. Inget för vegetarianer alltså. Utanför tälten blandades allt ihop mellan marknadsstånd och ölförsäljning. Musiken som kom ur försäljarnas stereoanläggningar var öronbedövande och folk dansade överallt till olika brassband från Serbien. Boban Markovic är oerhört stor här nere.

Kl. 20 började en semifinal utanför kulturhuset och båda våra orkestrar från Surdulica var med av sammanlagt 12 orkestrar. Det var kul att höra hur de lät och att de spelade under press utan problem. Senare satt vi i ett tält och lät orkestrarna spela för oss mot dricks. Ett tag var det oerhört starkt då tre orkestrar stod runt vårt bord och spelade olika låtar mot varandra. En del kallar festivalen för både himmel och helvete och nu förstår jag vad de menar. Senare dansade en oerhört duktig dansös för oss. Hon hade långt svart hår och kläder för en arabisk drottning. Hon dansade framför mig och jag visste inte var jag skulle ta vägen eller var jag skulle fästa blicken. Men oj vad bra hon dansade. På söndagen fick jag höra att hon var svensk.

Tävlingen i Guca har flera priser och för att få vara med måste orkestrarna kvalificera sig. Före Guca var det fyra kvältävlingar i Serbien. De hölls i östra, västra södra och centrala Serbien i städerna Boljevac, Surdulica, och berget Zlatibor. Sammanlagt 18 orkestrar spelar i tävlingen och det är endast de som kvalificerat sig till tävlingen som får licens att spela i tälten för dricks. Gästorkestrarna med officiell inbjudan får också spela i tälten. Under kvalen och på tävlingen skall man spela en sång och en kolo eller cocek, d.v.s. en lugn låt och en snabb. De mest attraktiva priserna är priset för bästa orkester och priset för den bästa trumpetaren i traditionellt spel. Den som vinner priset för bästa trumpetare erhåller Zlatna truba, den gyllene trumpeteten. Övriga priser är publiken bästa trumpetare, 2:a – 3:e orkester, 2:a – 3:e trumpetare, bästa spel av sång, bästa spel av marsch eller kolo, bästa tubaist, bästa tenorhorn, bästa trummis, pris för finaste kläder, bästa skåltal, unga orkestrar 1:a – 3:e pris och bästa unga trumpetaren.

Något som gjorde mig mycket förvånad den här första dagen i Guca var att Ilija Stankovic, denna mytoman och korrupta peson fortfarande var kvar på festivalen som innehavare av

inspelningsrättigheterna och producent för midnattskonserten. Jag kunde inte förstå hur detta kunde vara möjligt då Dragana, chef för festivalen, i juli skrivit till mig och sagt att från och med 30/6 så är Ilija borta från festivalen. Dragana hade stämt Ilija för flera månader sen. Eftersom jag lagt ner oerhört mycket tid på denna man under tre års tid och kommit på honom när han ljugit för mig rätt upp i ansiktet hyser jag ett stort agg mot honom. Jag hoppades in i det sista att han inte skulle vara där och att jag skulle slippa se honom.

Fredag 8/8. Vaknade kl. 07.00 av tre stora kanonsmällor och somnade om. Kl. 11.00 lyssnade jag på en amerikansk orkester, Zlatna Osta = Golden lips, som spelade traditionellt, men utan ös. Jag pratade med dem efteråt och de var så trevliga som bara amerikaner kan vara. Det var också en slovensk orkester och en dansgrupp från Cacak i traditionella kläder. Kl. 12.00 blev jag intervjuad av RadioFranceInternational och under intervjun såg jag Ilija för första gången i Guca och det skulle inte bli den sista.

Kl.19.00 spelade vi en konsert vid trumpetstatyn på torget tillsammans med en orkester från Sid i Slovenien och en folkdansgrupp från Tjeckien. Det var mycket folk och bra drag. Publiken festade på och var glada. TV var där och filmade. Efteråt träffade jag Bojan Djordjevic, Boban Markovics manager som berättade att vi skulle inviga midnattskonserten imorgon på fotbollsstadion.

Kl. 21.00 spelade förra årets vinnare en konsert utanför Kulturhuset. Det var en härlig show med Dean Petrovic från Uzice, Elvis Sajdinovic från Surdulica, Milovan Babic från Krevovac och Vranjean Pearls från Vranje.

Boban Markovic orkester var tillfrågade att spela på midnattskonserten på stadion imorgon, men de vägrade göra det gratis för Ilija. Det resulterade i att de hellre spelade gratis vid Kulturhuset denna kväll istället. Vi spelade på en restaurang där folk dansade och gav oss dricks. Efteråt bjöd restaurangen på öl och slivovica.

Lördag 9/8. Kl.11.00 spelade vi en konsert som pausmusik i en tävling för traditionella skåltal och folkdräkter. Efter det berättade Aleksandar för mig att han hört att vi inte skulle få spela på midnattskonserten på Stadion på kvällen. Jag förstod direkt att det här handlade om att Ilija har personliga problem med mig för att jag inte låter honom sätta sig på mig och lura mig på pengar som har gör med andra människor och personer.

När jag fick höra detta gick jag direkt till Dragana som är chef för festivalen och frågade vad det var som hänt. Hon sa att hon inte kunde göra något eftersom Ilija har köpt inspelningsrättigheterna till midnattskonserten. Ryktet spred sig snabbt i lokalen att vi inte fick spela och alla arrangörerna var på vår sida och media var nyfikna. Både Aleksandar och Aleksander var med och efter en diskussion bestämde vi oss för att sätta hårt mot hårt. Om vi inte får spela på midnattskonserten ställer vi in alla våra övriga konserter också. Det var tre stycken. Dragana gick då för att prata med Ilija igen, men han vägrade låta oss spela. Dragana bad oss ändå att spela för hon ville inte ha några skandaler i media och om vi inte spelade skulle det vara hon som fick ta ansvaret. Dragana har hjälpt mig mycket och jag ville verkligen inte att hon skulle få problem. När Ilija kom förbi frågade jag vad det var fråga om och han svarade att så går det när man lurar honom och inte gör som han säger. Han berättade att den officiella ursakten var att vi spelade för dåligt och då sa jag till honom att det endast var frågan om att han hade personliga problem att hantera mig. Då blev han ännu mer förbannad och gick iväg. När han kom tillbaka pratade Süperstar Aleksander med honom och berättade att allt som han gör i livet var en spegel och skulle slå tillbaka på honom senare.

Han bad honom också leva bättre och inte behandla fattiga människor på det viset han gör. Efter en stund var Ilija så arg och galen att han stod och tuggade fradga och när jag berättade för honom att om vi inte fick spela skulle jag skriva i pressen att han krävt oss på 2000 euro för att få spela på midnattskonserten och jag hotade med att dra hela historien om vad som hänt mellan honom och Süperstar Orkestar.

Efter en halvtimme gav han upp och lät oss spela, men vi var tvungna att skriva ett kontrakt där det står att vi avsäger oss alla inspelningsrättigheter på konserten. När han frågade vad vi spela berättade Aleksander att vi ville spela Djelem Djelem, Turkiska nian och Kustino Oro. Ilija ville ändra programmet så vi satte Djelem Djelem sist och då skulle alla orkestrar komma upp på scenen och vi skulle spela den tillsammans. Det sa vi var ok och han ville höra oss innan konserten. Förest skulle vi följa med till scenen för att han skulle kolla med ljudteknikerna och rigga för en sax- och en klarinettmikrofon. Det var tydligen ett väldigt stort problem för honom. Jag och Aleksander fick sitta på scenen och vänta i fyra timmar till kl. 16.15 för att få höra att vi skulle spela för honom kl. 20.00. Det var 35 grader varmt och det fanns redan 30 mikrofoner på scenen och vi behövde åtta stycken. Vad var problemet? Han ville bara hålla oss väntande för att känna att han har makt och att han får vinna lite.

Jag hörde från flera olika källor redan i Surdulica att Ekrem Sajdic orkester i Vranjska Banja splittrats p.g.a. Ilija. Ilija är deras manager. Jag besökte Ekrem under min förra resa och då berättade han att han hade problem med Ilija för att det inte fick de pengar de skulle få av honom. För tre konserter i Tyskland hade de fått 75 euro /pers. Det var också problem men inkomster från cd försäljningar. Nu hade orkestern lämnat Ekrem, men några av de gamla hade stannat kvar. Zlatna Uste från USA hade varit där och spelat med Ekrem innan Guca. Vi skulle också ha varit där om inte jag hade kommit på vilken man Ilija är. Zlatna Uste hade åkt dit utan att prata med Ilija för de känner Ekrem sen gammalt och de känner också styrelsen i Guca. Ett franskt band var också inbjudna av Ilija men de fick inte spela på scenen i Guca. Den mexikanska orkestern Ilija bjudit in såg vi bara på TV när de spelade i Belgrad. Hade inte jag kommit i kontakt med styrelsen i Guca under min förra resa hade vi aldrig fått spela på festivalen utan bara blivit lurade på pengar av Ilija. Nu hade Ilija lovat Ekrem att allt var klart inför en turné till Mexiko och USA i två veckor under början av september. När jag träffade Ekrem förra gången skulle han få spela i Stockholm. Allt var bara tomma löften från Ilija. Vi får se hur det går med Mexiko, men jag inga förhoppningar.

Kl. 17.00 var det dags för parad för alla orkestrarna och vi gick sist. Det var en mäktig upplevelse att gå genom folkmassorna. Folk klappade händerna och sjöng med på de låtarna de kände igen. Man lyftets verkligen fram av publikmassorna.

Kl. 19.00 skulle vi en kort konsert vid Kulturhuset och kl. 18.30 hade jag fortfarande inte fått något att äta på hela dagen och när jag skulle köpa frukt rev jag sönder kostymbyxorna efter hela insidan. Turligt nog fick jag dem lagade och vi kunde spela på utsatt tid. Det var också en jättekul konsert och som vanligt var publiken galna direkt de fick höra en standardlåt.

Kl. 20.00 skulle vi repetera med Ilija vid Stadion. Hela orkestern satt och väntade på honom i två timmar innan han behagade komma. Vi repeterade i tio minuter och gjorde precis som han sa och kl. 02.00 skulle vi gå på scenen. Konserten började 23.00 och det var fullt på Stadion. Den officiella siffran för publikantalet var 100 000 men vi var eniga om att det inte var mer än 20 000, men det räcker bra för oss ändå. Kl. 00.30 hade de presenterat oss att vi snart skulle spela så jag och Staffan skyndade hem för att byta om. Då rev jag sönder byxan igen. Som tur var, var Anneli hemma och sydde ihop byxan på ett kick. Kl. 02.10 började vi spela och det

var en härlig känsla att kliva in på scenen. Det var folk så långt ögat kunde se i strålkastarljuset och publiken klappade händerna. Innan vi klev på träffade jag en av amerikanerna och frågade om de var beredda på att spela Djelem Djelem, men han svarade att han inte hört något om det och att de inte spelade den låten. När vi började på den långsamma introduktionen skulle orkestrarna komma upp på scenen, men inget hände. När alla kommit upp skulle vi spela låten i tempo och avsluta alla tillsammans. Ingen orkester kom upp på scenen. Efter ett tag drog vi igång själva och avslutade låten och konserten. Vi blev lurade av Ilija trots allt, men vi fick i alla fall spela.

Efter konserten var det omöjligt att gå och lägga sig så vi gick ner till tälten och lyssnade på orkestrarna när de spelade.

Söndag 10/8. Kl. 07.00 dundrade kanonerna som vanligt och kl. 11.00 gjorde vi en parad igen. Lika kul den här gången fast mna byxor höll på att gå sönder igen. Jag lagade dem med silvertejp på insidan.

Kl. 15.00 började den stora tävlingen och 18 orkestrar deltog och slogs om 13 priser. Jag dokumenterade allt och till min hjälp hade jag några nationalister som berättade vilken orkester som spelade och vad de kom ifrån. Skulle jag träffa de här nationalisterna hemma i Sverige skulle jag bli rädd för dem. En del var klädda i idoltröjor av generaler från kriget och andra gick runt i militärkläder med tillhörande kängor och ryggsäck. Det var säkert närmare 40 grader varmt och tävlingen höll på till kl. 19.30. Till bästa orkester utsågs Orkestar Dejan Petrovic från Uzice och till bästa trumpetare utsågs Nenad Mladenovic som spelar i Orkestar Milan från Vranje.

Kl. 20.00 spelade vinnaren en konsert för folket utanför Kulturhuset och sen var det fest hela natten för dem som orkade och hade lust.

Måndag 11/8. Kl. 11.00 kom bussen och hämtade oss för att åka till Belgrad. Vi checkade in på Royal Hotell kl. 14.00 och jag mötte Vereca för hon skulle följa med mig och hämta en kopia på en intervju jag gjort i TV Pozega. Magnus och Håkan hittade Guinness på en restaurang och blev glada för det. Kl. 19.00 samlades orkestern och vi gick på en promenad på Kalamegdan och åt middag på Skadarlija. Det var trevligt och vi önskade låtar av orkestern som spelade.

Tisdag 12/8. Tog fyra taxibilar till flyget kl. 10.30 och hade en del problem med incheckningen. Det verkade som min tubabiljett inte var bokad längre, men de ordnade till det så allt gick bra. Väl hemma på Arlanda var det sån åska att de inte fick lasta ur och tanka planet vilket resulterade i att vi fick vänta i tre timmar på bagaget eller åka hem och få det hemkört dagen efter. Jag väntade och kom hem 20.30 till Solna.

Under resan gjorde vi 17 **konsalter** på följande platser:

30/7 Roma Community Center i Mali Mukri Lug.

31/7 Svenska Helsingforskommittén, BelgradeSummerFestival på Skadarlija och båten Black Panther. Alla konsalterna i Belgrad.

1/8 Roma Heart, bosättningarna under bron Palcevacki Most. Konsert på en pråm på kvällen.

3/8 Utanför restaurangen i Surdulica.

4/8 Surdulica.

5/8 Vladicin Han.

6/8 Romabyn i Surdulica och Lake Vlasina.

8/8 Trumpetstatyn i Guca

9/8 Guca: Kulturhuset, Parad, Kulturhuset igen och midnattskonserten för ca 20 000 personer.

10/8 Parad i Guca.

Följande **media** gjorde intervjuer med mig vad jag vet om:

Tidningar: Serbiska Expressen och två artiklar i Blic.

Radio: Rominterpres Belgrade, RadioValadicin Han, RadioFranceInternational, Radio 94 MHz.

TV: TV Pozega, Bosnien-Herzignovi TV, Serbian National TV – Kanal 1, B92, Radio Television Jagodina, TV Cacak,

Skrivet av

Göran Christensen
Höstvägen 7
S- 169 31 SOLNA
Sweden

Phone +46 8 7354936

Mobile +46 70 3731920

<http://superstarorkestar.com>